

Ażeby się krzywda nie działa poddanym jego dóbr biskupich, dla lepszego zarządu niemi ustanowił jednego odpowiedzialnego za wszystko ekonoma, któremu też polecał częste odbywać wizytacje tych majątków i czuwać nad tem, by się krzywda nikomu nie działa. To też za to wszystko lud biedny darzył miłosiernego biskupa, jakim był Karnkowski swoim pełnem zaufaniem i uciekał się niejednokrotnie wprost do niego w różnych potrzebach, wiedząc, że on sam najprędzej i najskuteczniej zaradzi wszystkim niedomaganiom, uwzględni ich skargi, usunie nadużycia i weźmie ich w obronę przed wyzyskiem urzędników¹⁾.

C. d. n.

Ks. Michał Morawski.

POCZĄTKI I DZIEJE TOWARZYSTWA WIOŚLARSKIEGO W WŁOCŁAWKU.

Podczas kiedy na zachodzie Europy zrzeszenia wioślarskie zaczęły powstawać już około połowy ubiegłego stulecia, trzeba było długich lat aby u nas w Polsce pracę społeczną na tym polu rozpoczęto. Powody tego były i liczne, i dobrze zrozumiałe. Zgnębione strasznymi represjami rządu rosyjskiego w dobie powojennej społeczeństwo polskie z trudem dźwigało się do pracy społecznej, tembardziej jeszcze, że każdy przejaw tej pracy był traktowany niezmiernie podejrzliwie przez władze, które w każdym nawet najbardziej od polityki oddalonym zrzeszeniu węszyły niebezpieczeństwo polityczne.

To też dopiero w roku 1882-m, udało się dzięki niezmordowanym wysiłkom ś. p. D-ra Henryka Stankiewicza uzyskać legalizację pierwszego na ziemiach polskich zrzeszenia Wioślarskiego, a mianowicie Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego. Poparcie swych usiłowań zawdzięczał Dr. Stankiewicz wpływowemu na ówczas w Petersburgu Yacht Klubowi, którego członkowie i Zarząd, składający się z arystokracji rosyjskiej, a więc ludzi o szerszych europejskich poglądach, pomogli mu do uzyskania i zatwierdzenia Statutu i legalizacji Towarzystwa.

W trzy lata później, w roku 1885, udało się obywatelom Płocka uzyskać legalizację Towarzystwa Wioślarskiego w Płocku a w roku 1886 i nasz gród, idąc wzorem poprzedników uzyskał zatwierdzenie Towarzystwa Wioślarskiego. Statuty tych trzech pierwszych na ziemiach Rzeczypospolitej zrzeszeń wioślarskich były zupełnie do siebie podobne, uważane były za niezmiernie liberalne, jako że pozwalały na prowadzenie całej biurowości w języku polskim i nie zawierały obowiązkowej dla innych zrzeszeń klauzuli uczestnictwa przedstawiciela władzy w zarządzie.

Inicjatorem i założycielem T-wa był ś. p. Bolesław Domaszewicz, człowiek wielkiej inicjatywy, gorący patriota i ofiarny działacz społeczny. Zwołał on grono ludzi rwących się do szlachetnego sportu wioślarskiego i rozumiejących ważność założenia polskiej placówki na pierwsze zebranie w d. 19 i 26 sierpnia 1885 r. Oto jak opisuje tę chwilę uczestnik zebrania i jeden z założycieli T-wa ś. p. Aleksy Górnikiewicz:

¹⁾ M. H. D. W. XVI, 13—14, 38.

„Zebrało się nas 32. W dużej sali szczupła ta garstka stanowiła nikłą gromadkę, a obcy duchem, patrząc na rozognione oblicza uczestników roześmiałby się i nazwałby myśl zawiązania Towarzystwa i utrzymania tegoż porywaniem się z motyką na słońce. B. Domaszewicz mową swą krzepił nas, zapewniając, że wszystko ułoży się dobrze, że nie tylko

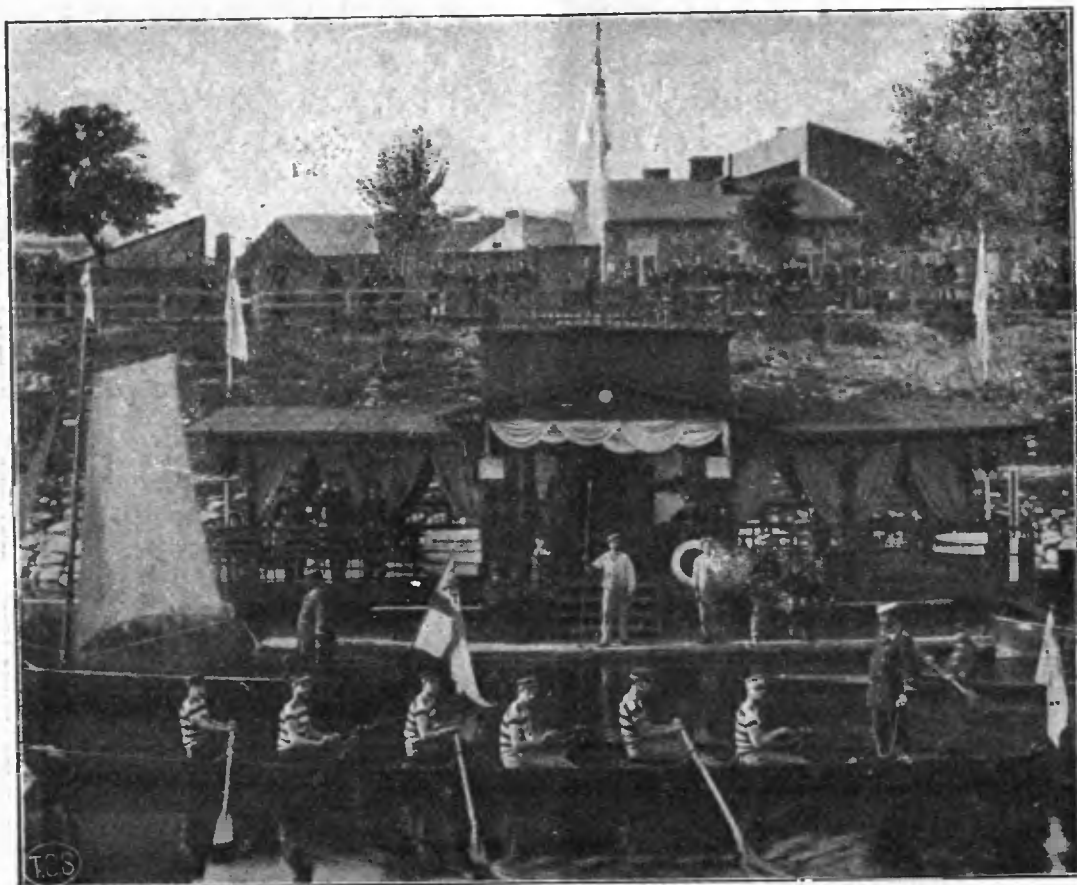

Pierwsza załoga Warszawska wioślarzy Włocławskich.

otrzymamy, lecz i utrzymamy to, na myśl czego dusza się nam śmieje, i duch wielki, duch bratni unosił się nad tą szczupłą gromadką, ścieśniając ją silnymi ogniwami braterstwa i jasnymi widokami lepszej przyszłości*.

Nazwiska i stanowisko społeczne tych którzy w roku 1885 podpisali podanie do władz o zatwierdzenie Towarzystwa Wioślarskiego w Włocławku są: Brabander Roman, urzędnik; Baranowski Marcin, szewc i obywatel; Bock Leon, adwokat przysięgły; Domaszewicz Bolesław, urzędnik; Dobieczyński Tomasz, adwokat; Danilewicz Józef, komisarz sądowy; Drozdowski Bolesław, urzędnik; Ehrenkreutz Walerjan, adwokat przysięgły; Górniewicz Aleksy, obywatel; Huss Cezary, fryzjer; Kleczkowski Brutus, adwokat; Kochanowicz Jan Nepomucen, stolarz i obywatel; Kochanowicz Konstanty, fotograf; Madziara Józef, urzędnik; Malinowski Stanisław,

urzędnik; Majer Rudolf, właściciel tartaku; Maciejewski Aleksander, urzędnik; Nowacki Andrzej, obywatel; Pudrzyński Wawrzyniec, adwokat przysięgły; Pollak Władysław, fryzjer; Rotszajn Leopold, buchalter; Sierpurowski Apolinary, ślusarz; Sobolewski Władysław, aptekarz; Sztromajer Michał, urzędnik; Szulc Stanisław, urzędnik; Siedlecki Józef, urzędnik;

Pierwsza przystań Towarzystwa Wioślarskiego w Włocławku.

Sąchocki Leon, doktor medycyny; Tomaszewski Edmund, urzędnik; Tyski Ignacy, urzędnik; Uniszowski Cyprian, urzędnik; Zaleski Wincenty, urzędnik.

Dnia 17 września 1886 roku nadeszło zatwierdzenie statutu, a dnia 14 listopada tegoż roku w sali Hotelu Polskiego odbyło się pierwsze organizacyjne zebranie w celu dokonania wyboru pierwszych władz T-wa. Pierwszy Zarząd T-wa ukonstytuował się jak następuje: Prezes Ehrenkreutz Walerjan, Vice Prezes Danilewicz Józef, Skarbnik Pudrzyński Wawrzyniec, Gospodarz lokalu Nowacki Andrzej, Naczelnik przystani Kochanowicz Jan Nepomucen, Sekretarz Domaszewicz Bolesław, Członek Komitetu Sztrom Mikołaj i Kontroler Madziara Józef.

Pierwszy Zarząd wziął się energicznie do pracy i w dniu 1-m Stycznia założył pierwszą siedzibę T-wa, w wynajętym od Michała Kochanowicza przy ul. Bulwarowej lokalu. W roku 1887 spuszczo na wodę pierwszą przystań T-wa, mieszczącą się na trzech połączonych z sobą drewnianych pontonach i zakupiono pierwsze łodzie. Zapał i praca pierwszych pionierów wioślarstwa doprowadziły do tego, że już na jesieni roku 1887 można było urządzić pierwsze regaty wioślarskie. Re-

gaty te nosiły tytuł „Próbnych ćwiczeń regatowych“, odbyły się d. 18 września 1887 r. i zawierały pięć biegów na łodziach spacerowych wyłącznie, ponieważ innych łodzi tabor T-wa jeszcze nie posiadał.

Po tych pierwszych początkach życia T-wa potoczyło się już wartko, a jakim były zapał i ofiarność pierwszych wioślarzy może świadczyć szybki przyrost członków i zwiększanie się taboru. Już w roku 1889 spotkał naszych wioślarzy zaszczyt zaprosin na regaty do Warszawy na konkurencyjny bieg z Wioślarzami Warszawskimi, mającymi utartą już sławę „dzielnych“. Włocławskie Towarzystwo podjęło rzuconą sobie rękawicę i wysłało na dzień 17 czerwca pierwszą reprezentacyjną załogę do Warszawy.

Oto jak opisuje ten wyścig Kurjer Codzienny z d. 18 czerwca 1889 roku:

„Teraz punkt kulminacyjny. Włocławek i Warszawa stają do zapasów. Goście Włocławscy wybrali kolor czerwony z białym, nasi granatowy z czerwonym. Tor praski przypadł Włocławiakom pod wodzą p. Paszkowskiego. Osadę stanowili pp. Górnikiewicz, Rotszajn, Sierżputowski, Tyski, Zaleski i Zieliński. Arbiter raz jeszcze daje wskazówki co do toru, start odbywa się również ze statku, przy nim jednak Warszawa zostaje o parę łodzi w tyle. Straty powetować trudno, tem więcej iż goście Włocławscy są niezmordowani, pracują jak jeden mąż, a z chwilą każdą zda się, iż każdemu sił przybywa... ale i Warszawiacy nie próżnują. Trudności toru pokonywują śmiało i gdyby meta była o jakie 50 metrów dłuższa, zwyciężyliby... Tak jednak przybyli nie pierwsi. Mniej niż ćwierć łodzi różnicy zadecydowało o zwycięstwie i przegranej po walce dla obu stron równie zaszczytnej, która trwała min. 12 sek. 10“.

Ten jednak sukces zdaje się na pewien czas wyczerpał zapał i siły pierwszych wioślarzy, gdyż dalsze lata wskazują spadek zamięłowania do sportu i lista członków zaczyna spadać. W roku 1890 było ich już 88, a w roku 1893, tylko 65.

Po tym fatalnym roku zaznacza się ponowny wzrost liczby członków i ożywia się ruch towarzyski, koncentrujący się w drugiej z rzędu siedzibie T-wa przy ul. Łęskiej w domu Bucholtza (obecnie Łęska Nr. 77). W roku 1894 Zarząd T-wa zakupuje nową przystań i sport zaczyna się ponownie rozwijać, tak że na regatach jubileuszowych, urządzonych z tytułu 10-lecia Towarzystwa Wioślarskiego w Płocku załoga Włocławska pod sterem wytrawnego sternika Marjana Medzyńskiego osiąga znów palmę pierwszeństwa. Pok 1896, jubileusz 10-lecia T-wa zgromadził na torze Włocławskim po raz pierwszy bratnie zrzeszenia z Warszawy, Płocka i Włocławka. W regatach, urządzonych z racji tej uroczystości, wioślarze nasi ulegli kolegom Warszawskim, zwyciężyli natomiast sąsiadów z Płocka.

Po jubileuszu Włocławskim apatia ogarnęła nie tylko wioślarzy Włocławskich ale w równym stopniu i Warszawiaków i Płocczan. Regaty urządzano zrzadka i dorywczo, natomiast wzmógł się ruch turystyczny. W roku 1901 po raz pierwszy wioślarze nasi pod sterem Jana Garlikowskiego dotarli łodzią sześciowiosłową do Płocka. Rok 1903 był rokiem przełomowym. W tym roku napłynęła do T-wa fala młodzieży, która pod kierownictwem wytrawnych sterników Jana Garlikowskiego i Jana

Janczewskiego wzięta się do tegiej zaprawy sportowej i od tego roku zaczyna się szereg sukcesów naszych wioślarzy na torach Warszawskim i Płockim. Przez cały szereg lat, bo aż do roku 1908, często startując, wracali nasi wioślarze uwieńczeni zwycięstwem do rodzinnych progów.

Ciężki cios spotkał T-wo w roku 1906. Dnia 13 sierpnia, podczas wycieczki, zatonęli na skutek karygodnego niedbalstwa i nieostrożności kapitana statku pasażerskiego „Kurjer“ wioślarze: Wacław Kowalewski, Ludwik Francki, Karol Szałwiński, Mieczysław Janowski wraz z nieodżałowanym sternikiem Janem Janczewskim. Żałobą okryte Towarzystwo wystawiło ofiarom katastrofy pomnik na wspólnym grobie na cmentarzu miejscowym. Straszny ten wypadek nie zraził jednak wioślarzy i w następnym roku po raz pierwszy w dziejach wioślarstwa załoga Włocławska pod sterem Przemysława Kowalewskiego wraz z dwoma jego synami Dominikiem i Przemysławem oraz wioślarzem Stanisławem Władyńskim, spłynęła łodzią z Sandomierza do Włocławka, budząc entuzjazm w południowej połaci naszej Ojczyzny, gdzie wioślarzy jeszcze nigdy nie oglądano.

c. d. n.

J. B.

ZDROWOTNOŚĆ DZIECI SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

Wskutek zaprowadzenia przez Magistrat m. Włocławka od roku 1923 przymusu powszechnego nauczania liczba dzieci w szkołach powszechnych w bieżącym roku szkolnym, gdy przymus ten ogarnął już wszystkie dzieci w wieku szkolnym od rocznika 1920 do 1914, dosięgła 5560.

Z początkiem każdego roku szkolnego przybywa do szkół nowy zastęp dzieci. W roku szkolnym 1927/28 liczba zapisanych dzieci, urodzonych w 1920 roku, wynosi 827.

Wszystkie dzieci w szkołach powszechnych korzystają z miejskiej opieki lekarskiej, pomocy dentystycznej i higienicznej w celu utrzymania stanu zdrowotnego i czystości w szkołach. W związku z tem wszystkie dzieci, przybyłe na początku roku szkolnego, a zwłaszcza dzieci nowego rocznika, podlegają szczegółowym oględzinom i badaniom lekarskim. W wyniku dokonanych na początku roku szkolnego 1927/28 przez lekarzy szkolnych oględzin stan zdrowia rocznika, urodzonego w 1920 roku podług danych cyfrowych, które dla lepszej orientacji i porównania zestawione zostają z danymi poprzednich roczników, przedstawia się, jak następuje:

Rok szkolny	Rocznik	Liczba dzieci	Chorych na jaglicę	Wady wzroku	Skrofulicznych	Powiększenie gruczołów	Krzywica
1925/26	1918	662—100%	32—4,8%	27—4,0%	34—5,1%	334—50,5%	22—3,4%
1926/27	1919	559—100%	27—4,5%	19—3,2%	27—4,5%	297—49,6%	15—2,7%
1927/28	1920	827—100%	27—2,7%	39—4,7%	23—2,8%	427—51,6%	42—5,1%
			Próchnica zębów	Przerost migdałów	Słaba budowa		
			218—32,9%	98—14,8%	97—14,7%		
			272—45,4%	104—17,4%	89—14,9%		
			368—44,4%	153—18,5%	16—19,6%		